

SARS e leboga dimiliyone tša balefela motšhelo, mola e lemoša bao ba sa obamelego

Tshwane, 7 Nofemere 2023 - Ditirelo tša Motšhelo tša Afrika Borwa (SARS) di leboga balefela motšhelo ka moka bao e sego ba sebakanyana bao ba phethagaditšego boitlamo bja bona bja semolao ka go faela dipušetšo tša bona tša motšhelo wa letseno (PIT) mafelelong a Sehla sa go Faela. SARS gape e leboga balefela motšhelo bao ba dirilego ditafelo tšeo di bego di šaletše tšeo di bego di kolotiwa.

Bjale ka mengwaga yeo e fetilego, SARS e thabišwa ke kaonafalo yeo e tšwelago pele ya maemo a obamelo ya batho ka noši. Re dumela gore balefela motšhelo ba ba ntši ba a botega gape ba nyaka go dira toka ka go fihlelela boitlamo bja bona bja semolao. Ka tsela ye, SARS e amogetše palomoka ya dipušetšo tše 7 million go tšwa go balefela motšhelo bao e sego ba sebakanyana, go bapetšwa le 6 million ya ngwagola.

Polatefomo ya rena ya onelaene ya batho ka noši e phethagaditše:

- 88% ya dipušetšo tšeo di amogetšwego di dirilwe ka dipolatefomo tša eFiling le MobiApp;
- 93% ya dipušetšo e tšweleditšwe ka metsotswana ye 5;
- 79% ya dipušetšo di tšweleditšwe diiring tše 72; gape
- Palo ya go feta R29 billion e šetše e lefetšwe dipušetšo.

SARS *Auto-Assessment* e dirišwa ka bontši ka palo ya balefela motšhelo ba 4 million bao ba amogetšego ditekelo tšeo di šetšego di hlakantšhitšwe tša lenyaga, go bile le koketšo e kgolo ya 3 million go fetiša ngwagola.

Tšwetšopele ya mothetheoga ya saense ya data, hlakantšho ya dipalopalo, go ithuta ka metšhene le methopo ya go fapana ya data ya leloko la boraro e kgontšhitše SARS go fa balefela motšhelo maitemogelo a tirelo ya go sepela ka thelelo gape ya go hloka ditšhitišo. Le ge dipolatefomo tše tša ditšithale di dirišitšwe go fa tirelo e kaone go balefela motšhelo ba go obamela, gape di dumeletše SARS go šupetša magoro a balefela motšhelo bao ba sa obamelego.

SARS e lemogile koketšo e kgolo go maemo a obamelo. Re dula re belaetšwa ke go se obamele ga balefela motšhelo bao ba sa kago ba bušetša dipušetšo bjale ka ge go hlokega, gomme bao ba latelago ba šupeditšwe:

- Balefela motšhelo bao ba sa kago, ka mabaka a itšeng, ba faela dipušetšo tša motšhelo.
- Balefela motšhelo bao ba sego ba lefela tšhelete yeo e bego e kolotiwa;
- Balefela motšhelo bao ba sa ngwadišago bjale ka balefela motšhelo le ge ba na le seabe go tša ekonomi; le
- Balefela motšhelo bao mohlomongwe nako ye e fetilego ba be ba sa hloke go faela, eupša ba be ba amogela moputso go tšwa go mongmošomo, dipeeletšo, tšhelete ya rente goba moputso o mongwe; balefela motšhelo ba itšeng ba ka ba ba amogetše dikabelo goba ba na le ditšwala tša kgwebo tšeo di ba

kgarameletšago godimo go fetiša mogato wa moputso, ka fao se se ra gore ba swanetše go faela.

Balefela motšhelo ba go se obamele ba gopotšwa gore ba tla itemogela ditlamorago tša semolao tša go palelwa ke go ngwadiša, go faela pušetšo ya motšhelo le/goba go dira ditefelo mo go amegago.

Balefela motšhelo ba ba kgopelwa go phethagatša merero ya bona ya motšhelo ka potlako gomme ba tlhohleletšwa go ikamanya le yuniti ya Ribollo ka Boithaopo (VDP) pele ga ge SARS e ikgokaganya le bona. Ge eba dikgopelo tša VDP tša balefela motšhelo ba ba bjalo di fihlelela SARS morago ga ge SARS e ikgokagantše le bona, boikgethelo bja VDP ga bo sa šoma gomme dikgopelo tša bona di ka se amogelwe. SARS e rata gape e ikemišeditše go thuša balefela motšhelo bao ba nyakago go obamela. Fao balefela motšhelo ba dirago ka boomo le ka maikemišetšo a go hlokomologa boitlamo bja bona bja semolao, SARS e tla tšea magato a bogale.

Khomišinare wa SARS Mrn. Edward Kieswetter o boletše mantšu a tebogo go balefela motšhelo bao ba obamelago bao ba phethagaditšego boitlamo bja bona bja semolao. O tšwetše pele ka gore “balefela motšhelo ba bangwe ba dira ka boomo go se obamele ka go dira ditaodišo tša maaka go SARS goba ba tloga ba hlokomologa boitlamo bja bona bja semolao. Bao ba ikamanyago le maitshwaro a ma bjalo ba swanetše go tseba gore seo ba se dirago ga se fela go senyetša mmušo, eupša ke tlolo ya molao, yeo e tlo phethagatšwago ka magato a kotlo ya maleba. Dikgorotsheko di tiišeditše gore SARS e šoma go ya ka molao go itebaganya le balefela motšhelo bao ba sa obamelego,” gwa realo Mrn. Kieswetter.

Go hwetša tshedimošo enngwe, ka kgopelo ikgokaganye le SARS go SARSMedia@sars.gov.za